

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SINIFLARINDA YAŞADIKLARI İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE BU DAVRANIŞLAR İLE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ *

The Undesirable In-class Behaviours Encountered by the Pre-service Secondary School Teachers and Their Methods to Cope with These Behaviours

Öğr.Gör. Gülcan BAYATA

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Erzincan/Türkiye

Doç. Dr. Sinan YALÇIN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzincan/Türkiye

ÖZET

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında yaşadıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların çözümünde kullandıkları yöntemleri araştıran bu çalışma nitel araştırma yönteminde tasarlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Erzincan il merkezinde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 115 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evren içinden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 26 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmenleri sınıflarında en fazla şiddete dayalı davranışlar ile karşılaşmaktadırlar. Öğretmenler öğrencilerin şiddete dayalı davranışların sebebi olarak öğrencilerin televizyon, tablet, telefon gibi uyarıcılar ile fazla zaman geçirmelerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler sınıflarında yaşadıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının çözümüne ilişkin olarak ta genelde aileler ile iletişim, ailelere eğitim verme, birebir konuşma gibi yöntemleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranış, Okul öncesi öğretmeni, Sınıf yönetimi

ABSTRACT

This study, aiming to investigate the undesirable behaviours that pre-school teachers encounter in their classes and the methods that they apply in coping with these behaviours, was designed with the qualitative research method. As the data collection tool, the semi-structured protocol form was applied in the research. The study group of the research consisted of 115 pre-school teachers who worked in the pre-school institutions located in the city centre of Erzincan province in the 2017-2018 academic year. The sample of the research included 26 pre-school teachers selected from the universe with the simple random sampling method. The data gathered from the research were subjected to the content analysis. According to the findings of the research, the pre-school teachers encounter the violence based behaviours in their classes most. The teachers state that the reason of the violence-based behaviours of the students is that they spend their time with the stimuli such as televisions, tablets, mobile phones. Related to the solution of the undesirable student behaviours that teachers encounter in their classes, they generally claimed that they applied the methods such as interaction with the families, educating the families and face to face meeting.

Keywords: Undersirable behaviours, Pre-school teacher, Class management

1. GİRİŞ

Eğitimde okul öncesi kademesi öğrencilerin temel becerileri ve davranışları öğrenmeleri bakımından önemli bir eğitim kademesidir. Okul öncesi çağında çocukların istenilen davranışları edinmesi ve bu davranışları yaşantılarına uyarlamaları diğer öğretim kademelerine nazaran daha kolay olabilmektedir. Bu anlamda okul öncesi kademesi hem doğru davranışların kazandırılması hem de davranış değişikliğinin gerçekleştirilmesi bakımından temel oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitim kademesinde, öğrencilerin gelişiminin desteklenmesi diğer yandan da öğrenciler tarafından sergilenen istenmedik davranışlarının engellenmesi ve istenilen davranışların kazandırılması için öğretmenlerin sınıflarında sergiledikleri sınıf yönetimi davranışları önemlidir.

Öğretim faaliyeti açısından bakılacak olunursa sınıf yönetimini; Öğretmen ve öğrencilerin sınıf içi etkinliklerini olumsuz etkileyecek koşulların en aza indirilmesi, öğretim zamanının etkili yönetimi ve

öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımının sağlanması olarak tarif etmek mümkündür (Başar 2004). Başka bir ifade ile sınıf yönetimi, eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi için planlama, örgütleme, uygulama ve değerlendirme gibi yönetim süreçlerinin sistematik ve bilinçli olarak uygulanması ile ilgili etkinliklerin tümü olarak tanımlanabilir (Erdoğan 2001).

Eğitim-öğretim sürecinin ana merkezini oluşturan sınıflarda sınıf yönetimi; Öğrencilerin özellikleri ve ihtiyaçları; okulun yönetim biçimi; öğretmenlerin kişisel özellikleri; öğretmenlerin okulun amaçlarına bağlılığı; okul kuralları ve bu kurallara uyma düzeyi; öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterlilikleri gibi etkenlerden etkilenmektedir (Ağaoğlu 2003; Celep 2002).

Sınıf yönetimi sınıflarda gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin daha nitelikli ve verimli hale gelmesi bakımından önemlidir. Öğrencilerin sınıf içinde ve dışında sergiledikleri davranışlar ve öğrencilerin akademik başarıları, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine bağlı olarak değişmektedir. Sınıf içerisinde, öğretmen davranışları ile öğrencilerin davranışları arasında doğrudan ilişki bulunmaktadır. Etkili bir sınıf yönetimi, tüm öğrencilerin öğrenme başarılarını arttıran ve onların öğrenme sürecine katılmalarını sağlayan ve muhtemel istenmeyen davranışları önleyen bir yönetim sistemi olarak değerlendirilebilir (Başar, 2001).

Sınıf yönetiminde istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilecek olumsuz koşulların ortadan kaldırılması ve bu sayede her öğrencinin öğrenme sürecine katılmasını sağlamak odak noktasıdır. Etkili sınıf yönetimi, öğretmenlerin istenmeyen davranış besleyecek koşulların ortadan kaldırılması yani tepkisel olmaktan çok önleyici olmaları ve istenilen davranışların belirlenmesi ve bu davranışların öğrencilere kazandırılması ile yaratılabilir (Sadık, 2002).

Eğitim-öğretim sürecinin amaca dönük olarak gerçekleştirilebilmesi ve sürdürülebilmesi okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve ailelerin başlıca görevleri arasındadır. Eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkileyebilecek birçok neden ortaya çıkabilir. Bu süreçte ailelere, okul yönetimine, öğretmene ve okul psikolojik danışmanına düşecek önemli görevlerden biri okul ya da sınıf ortamında yaşanabilecek problemlerin nedenlerini doğru bir şekilde tespit etmek ve işbirliği içerisinde bu problemleri ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Bu açıdan ele alındığında, istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetilmesi sürecinin en önemli aşaması istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini tespit etmektir (Ergün ve Yüksel, 2005).

Sınıfta etkili bir öğrenme ortamı oluşturma amacıyla öğrencilerin istenmeyen davranışlarının yönetimini sağlamak öğretmenler için büyük çaba gerektiren konulardan birisidir. Sınıfta oluşturulan düzeni bozan, eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlandığı gibi yürütülmesini engelleyen, öğretmen-öğrenci iletişimini olumsuz etkileyen ve sınıfın genel disiplin anlayışına aykırı düşen davranışlar genel olarak sınıfta istenmeyen davranışlar olarak adlandırılır (Yaman, 2010). Öğretmenler zamanlarının büyük bir kısmını sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmakla geçirmektedirler. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkabilmeleri için etkili sınıf yönetimi becerisine sahip olmaları gerekir.

Sınıf yönetimi, öğretmenin sınıf içerisinde zamanı, öğrenme materyallerini organize ederek öğrencilere öğrenmeleri için daha fazla fırsat sağlamayı amaçlamaktadır (Sieberer-Nagler, 2016). Sınıf yönetimi, düzenli bir öğrenme ortamının sürdürülmesi ve oluşturulması için pedagojik becerileri kapsar (Evertson & Weinstein, 2006). Sınıf yönetimi istenmeyen davranış önleme ve olumlu davranış teşvik eden eylemler dizisinden oluşur (Kwok, 2019). Bir sınıfı etkili bir şekilde yönetmek için öğretmenlerin akademik başarıyı en üst düzeye çıkarma, öğrencilerin sosyal yeterliliğini artırma, olumlu sınıf iklimini teşvik etme ve olağanüstü ihtiyaçları olan öğrenciler için destek sağlama gibi becerilere sahip olması gerekir (Myers, Freeman, Simonsen, & Sugai, 2017). Yani öğretmen öğrenciyi içerikle ne kadar meşgul ederse öğrencinin istenmeyen davranış göstermesinin önüne geçer ve etkili bir sınıf yönetimi davranış sergilemiş olur (Kwok, 2019). Etkili bir sınıf yönetimi için gerekli olan eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden öğretmen sorumludur. Öğretmenlerin, öğretim etkinliklerini gerçekleştirirken kural koyma, çocuklarla sağlıklı iletişim kurma, istenmeyen davranışları değiştirme, etkili zaman yönetimi ve sınıf düzeni gibi sınıf yönetimi konularında beceri kazanmaları önemli bir konudur. Öğretmenin sınıfta olumlu bir sınıf iklimi oluşturabilmesi öğretmenin sınıfında iyi bir yönetici olması ile yakından ilişkilidir. Öğretmenlerin etkili sınıf yönetimine sahip olmaları; öğrencilerin akademik başarıları ve okula karşı olumlu tutum geliştirmeleri üzerinde etkilidir (Aydın, 2000).

Öğretmenlerin sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışlar ile başa çıkmalarının en önemli adımı istenmeyen davranış tespit ederek bu davranışın ortaya çıkma sebebinin bulmaktır. Sorun davranışın kaynağını bulmak istenmeyen davranışın çözümünün ilk adımıdır (Kapucuoğlu Tolunay, 2008). Bu yapılmadığı takdirde istenmeyen öğrenci davranışları sınıftaki öğrenme ortamını bozarak öğrencilerin öğrenme sürecini olumsuz etkileyecektir. İstenmeyen davranışların çözümünde uygulanacak yöntem ve teknikler sorunun cinsine, sorunun kaynağına ve öğretmenin kendisine yönelik olarak farklılık gösterebilir. Ancak istenmeyen davranışın çözümüne yönelik uygulamaların sınıfın yapısı ve öğrencilerin özelliklerine göre bir yöntemi ve tekniği içermesi gerekir (Tertemiz, 2005). Öğretmenin sınıfındaki öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarını iyi analiz etmeli ve bu doğrultuda hareket etmesi kendisinden beklenen davranışlar arasında gösterilebilir. Öğretmen sınıfı yönetirken bu beklenti ve ihtiyaçları dikkate alarak sınıfı yönetmeli, sınıfında demokratik yapıyı tesis etmelidir.

Öğretmenlerin sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışların altında yatan nedenleri bilmesi, istenmeyen davranış ortaya çıkmadan önce kestirebilmesi ve istenmeyen davranış ortaya çıktığında doğru bir yaklaşım tarzıyla çözmesi bakımından önemlidir. Öğretmenlerin istenmedik davranışları çözebilmesi bakımından sınıf yönetimiyle ilgili bilgi ve becerilere gereksinimleri vardır. Öğretmenin istenmeyen davranışa yönelik olarak ortaya koyduğu davranış biçimi, istenmedik davranışın yok olmasında ya da yinelemesinde etkili olmaktadır (Sadık, 2002).

Okul öncesi kademesi, öğrencilere temel bilgi beceri ve alışkanlıkların kazandırıldığı, çocukları yaşama hazırlayan bir eğitim kademesidir. Çocuklar ailelerinin dışında farklı bir sosyal ortam olan okula geçiş yapmaktadırlar. Okula başlayan çocuklar günlerinin büyük bir kısmını okul da geçirmekte ve sınıf arkadaşları ve öğretmenler ile iletişim halinde vakitlerini geçirmektedirler. Bundan dolayı okul öncesi dönem, öğrencilerin istenilen davranışları kazanmaları bakımından önemli bir dönem olup, okul öncesi öğretmenleri öğrencilerin istenilen davranış kazanmalarında önemli bir işlev görmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin bu işlevlerini yerine getirmelerinde sınıf yönetimi becerileri ayrı bir önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında yaşadıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarının çözümünde hangi yöntemleri kullandıkları araştırılmaya değer bir konudur. Bu yözünde mevcut araştırmada bu konu ele alınmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracının hazırlanması ve uygulanması, veri toplama aracı yoluyla elde edilen verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Araştırma Modeli

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlar ile başa çıkma yöntemlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma modelinde olgu bilim deseninde bir tasarlanmıştır.

2.2.Araştırmanın Etik İzni

Verilerin toplanması sürecinde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsani Araştırmalar Etik Kurulunun 27.12.2020 tarih ve 02/16 protokol numarası ile etik izin alınmıştır.

2.3.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Erzincan ili merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 115 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evren içinden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 26 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin 7'si 1-5 yıl, 6'sı 6-10 yıl, 7'si 11-15 yıl, 5'i 16-20 yıl ve 1'i ise 21 ve üzeri yıl mesleki kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki hizmet süreleri dikkate alındığında 18'i 1-5 yıl, 5'i 6-10 yıl, 2'si 11-15 yıl, 1'i ise 16-20 yıl süreyle buldukları okulda görev yapmaktadırlar.

2.4.Güvenirlik ve Geçerlik

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak adına alanında uzman 3 akademisyen ve 2 okul öncesi öğretmeni ile ön görüşme yapılarak görüşme formunda yer alan araştırma soruları üzerinde mutabık kalınmıştır. Araştırmanın geçerliliğini sağlamak üzere görüşmeden elde edilen veriler çözümlenmiş, yazılı metne dökülerek örneklem grubundan 3 okul öncesi öğretmen adayı ile tekrar gözden geçirilmiştir.

2.5.Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu istenmeyen davranışlara yönelik geliştirdikleri davranış biçimlerini ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda yer almaktadır.

1. Eğitim öğretim sürecinde sınıfınızda yaşadığınız istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. İstenmeyen davranışlar hangi kategorilere ayrılmaktadır?
3. Sınıfınızda karşılaştığınız istenmeyen davranışların çözümüne ilişkin nasıl bir yöntem izliyorsunuz?
4. İstenmeyen davranışların çözümüne ilişkin izlenen yöntemler hangi kategorilere ayrılmaktadır?

2.6.Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilen nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Uzman görüşleri dikkate alınarak veriler kodlanmış benzerlik ve farklılıklar belirlenerek temalar oluşturulmuştur. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde veriler daha derin bir işleme tabi tutulur (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bazı bulgulara yer verilmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerine “*Eğitim öğretim sürecinde sınıflarınızda karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?*” sorusu yöneltilmiş bu soruya öğretmenler aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

Tablo. 1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarında Yaşadıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları

İstenmeyen Davranış	F
Arkadaşa Yönelik İstenmeyen Davranışlar	
Birbirlerine şiddet uygulama	15
Birbirlerine karşı uygun olmayan kelimelerin kullanma	6
Birbirleri ile eşyalarını paylaşmama	4
Birbirlerine anlayışlı davranmama	1
Arkadaşını küçük görme	1
Birbirlerini şikâyet etme	1
Okula Yönelik İstenmeyen Davranışlar	
Okula gelmeme isteği	2
Yapılan etkinliklerden mutlu olmama ve sürekli itiraz etme	1
Kurallara uymama	1
Öğretmene Yönelik İstenmeyen Davranışlar	
Öğretmene karşı şımarık ve saygısız davranma	2
Çok fazla istekte bulunma	1
Toplam	35

Okul öncesi öğretmenleri sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin toplam 35 görüş beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşler 3 tema altında toplanmıştır. Bu temalar arkadaşça yönelik istenmeyen davranışlar, okula yönelik istenmeyen davranışlar ve öğretmene yönelik istenmeyen davranışlar şeklindedir. Temalar bazında değerlendirildiğinde öğrencilerin istenmeyen davranışları genelde (f=28) arkadaşça yönelik istenmeyen davranışlar kategorisinde toplanmıştır. Daha sonra sırasıyla okula yönelik istenmeyen davranışlar (f:4) ve öğretmene yönelik istenmeyen davranışlar (f:3) şeklinde devam etmiştir. Arkadaşa yönelik istenmeyen davranışlar kategorisinde öğretmenler; Birbirlerine şiddet uygulama (f:15), Birbirlerine karşı uygun olmayan kelimelerin kullanma (f:6), Birbirleri ile eşyalarını paylaşmama (f:4), Birbirlerine anlayışlı davranmama (f:1), Arkadaşını küçük görme (f:1), Birbirlerini şikâyet etme (f:1) davranışlarını istenmeyen davranışlar olarak nitelemişlerdir. Okula yönelik istenmeyen davranışlar

kategorisinde öğretmenler; Okula gelmeme isteği (f:2), Yapılan etkinliklerden mutlu olmama ve sürekli itiraz etme (f:1), Kurallara uymama (f:1) davranışlarını istenmeyen davranış olarak ifade etmişlerdir. Öğretmene yönelik istenmeyen davranışlar kategorisinde ise öğretmenler; Öğretmene karşı şımarık ve saygısız davranma (f:2), çok fazla istekte bulunma (f:1) davranışlarını istenmeyen davranış olarak tanımlamışlardır.

Okul öncesi öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara ilişkin olarak verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğretmenler sınıflarında en çok öğrencilerin birbirlerine karşı şiddet uygulama davranışını yaşadıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası sınıflarında şiddet davranışının yaygın olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre birbirlerine karşı uygun olmayan kelimelerin kullanılması davranışı şiddet davranışından sonra en çok karşılaşılan istenmeyen davranışlar arasındadır. Bu konu hakkında öğretmenlerin bazı görüşleri şu şekildedir;

“Sınıfların kalabalık olması ve etkinlik sürelerini kısaltmakta bu durum yapılan etkinliklerden alınan verimi azaltmakta, bu yüzden hedef ve kazanımlara ulaşamamakta, Ö2: birbirlerine karşı çok hırçın davranan çocuklar var, bazen birbirini itme ve vurma davranışı olabiliyor, birbirleri ile bağırarak konuşabiliyorlar”. (Ö1,Ö17,Ö21) “Tablet, televizyon, bilgisayar gibi uyaranların çocuklar tarafından fazlaca kullanılması ve çocukların yaşına uygun olmayan dizi, film, izlemesi gibi sebeplerden ötürü çocukların birbirlerine karşı şiddet davranışı artmakta.” (Ö3,Ö17,Ö25) “Çocuklar aileden edinmiş oldukları bazı olumsuz davranışları okulda sınıf arkadaşlarına karşıda uygulayabilmekte. (Ö4,Ö18,Ö21,Ö26) Çocukların evde şiddete dayalı oyunları oynaması sınıf içerisinde olumsuz davranışları tetikliyor. (Ö5,Ö22,Ö19,Ö21) Sınıf içerisinde savaş oyunları oynanmakta ve bu diğer çocuklar için olumsuz örnek oluşturmakta, bazı çocukların kullandığı argo kelimeler de diğerlerini olumsuz etkilemekte. (Ö26,Ö6,Ö17,Ö24) “Bazı çocukların saldırgan davranışları sınıfta sergilemesi ve bunun aileler tarafından kabul edilememesi istenmeyen davranışların çözümünde bizi zorlamakta.” (Ö7,Ö12,Ö25) “Bazı ailelerin okul öncesine yönelik olarak olumsuz tutum sergilemesi ve bu durumu çocuklarına yansıtmaları bizi olumsuz etkilemekte.” (Ö8,Ö3,Ö11,Ö24) “Sınıfların kalabalık olmasından dolayı öğrenci davranışlarını kontrol etmekte sorun yaşıyorum, sınıf içinde farklı öğretmenlerin farklı kurallar koyması beni zorlamakta.” (Ö9,Ö7,Ö16,Ö19) “Bazı velilerin çocuklarına aşırı özgüven yüklemesi davranışların kontrolünde beni zorlamakta.” (Ö10,Ö11,Ö25,Ö2) “Çocuklar sınıf içiğinde etkinliklere katılmak istemiyorlar, okula gelmek istemeyen öğrenciler sınıf içerisinde şiddet içerikli davranışlar sergilemekte, evde tablet, telefon gibi uyaranların fazla kullanılması ve buna aileler tarafında müsaade edilmesi çocukların okula gelmemelerine neden olmakta. (Ö11,Ö9,Ö15,Ö20) “Çocukların isteklerinin çok fazla olması ve ailelerin bu istekleri hemen yerine getirme davranışı çocukların sabırsız ve doyumsuz olmalarına neden olmakta.” (Ö12) “Bazı çocukların dikkat sürelerinin kısa olması ve evde her isteğinin yerine getirilmesinden dolayı sınıftaki etkinlikleri yapmak istememekteler.” (Ö13,Ö14,Ö23)

Okul öncesi öğretmenlerine **“Eğitim öğretim sürecinde sınıflarınızda karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışların çözümüne ilişkin hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?”** Sorusuna öğretmenler aşağıda yer alan cevapları vermişlerdir.

Tablo.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarında Yaşadıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Çözüm Yöntemleri	
Çözüm Yöntemi	f
Velilere Yönelik Çözümler	
Veliler ile işbirliği	12
Aileye eğitim verme	7
Toplam	19
Öğrenciye Yönelik Çözümler	
Birebir konuşma	4
Rehberlik Araştırma Merkezinden destek alma	2
Dikkat çekici materyaller kullanma	1
Davranış panoları yapma	1
Kuralların net bir şekilde anlatılması	1
Paylaşılmayan oyuncakı veya nesneyi ortamdaki kaldırma	1
Öğrencileri iyi tanıma	1

Arkadaşlık sevgisini vurgulama	1
Davranışın nedenini öğrenme	1
Sürekli gözlem yapma	1
Toplam	14
Öğretmene Yönelik Çözümler	
Öğretmen eğitimi	3
Öğretmenler ile işbirliği	2
Diğer öğretmenlerle aynı kuralları koyma	1
Toplam	6
Genel Toplam	39

Okul öncesi öğretmenleri sınıflarında yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarının çözümüne ilişkin olarak 39 görüş beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında öğretmenlerin sınıflarında yaşadığı istenmeyen davranışların çözümüne yönelik görüşleri 3 tema altında toplanmıştır. Bu temalar “velilere yönelik”, “öğretmene yönelik” ve “öğrenciye yönelik” şeklindedir. Temalar incelendiğinde en fazla görüşün yer aldığı tema velilere yönelik (f:19) teması olmuştur. Daha sonra öğrenciye yönelik (f:14) ve öğretmene yönelik (f:6) temaları olmuştur. Velilere yönelik öğretmenlerin çözüm önerileri; velilerle işbirliği (f:12) ve aileye eğitim verme (f:7) şeklinde olmuştur. Öğrenciye yönelik öğretmenlerin çözüm önerileri; Birebir konuşma (f:4), Rehberlik Araştırma Merkezinden destek alma (f:2), Dikkat çekici materyaller kullanma (f:1), Davranış panoları yapma (f:1), Kuralların net bir şekilde anlatılması (f:1), Paylaşılabilen oyuncak veya nesneyi ortamdaki kaldırma (f:1), Öğrencileri iyi tanıma (f:1), Arkadaşlık sevgisini vurgulama (f:1), Davranışın nedenini öğrenme (f:1), Sürekli gözlem yapma (f:1) şeklinde olmuştur. Öğretmene yönelik teması altında; öğretmen eğitimi (f:3), öğretmenler ile işbirliği (f:2), diğer öğretmenler ile aynı kuralları koyma (f:1) çözüm yöntemleri yer almaktadır.

Öğretmenlerin sınıflarında yaşadıkları istenmeyen davranışların çözümüne ilişkin olarak uyguladıkları yöntemlere dair görüşlerinden bazıları aşağıda ifade edilmiştir.

“Öncelikle çocukla birebir görüşüyorum, eğer sorun çözülmez ise aile ile iletişime geçip işbirliği yapıyorum”. (Ö1, Ö11,Ö18) “Dikkat çekici materyalleri artırarak sorunu çözmeye çalışıyorum, veliler ile görüşerek tablet, telefon gibi uyaranların evde sınırlandırılmasını istiyorum.” (Ö2,Ö4) “Sınıf içi etkinliklerde öğrencileri gruplara ayırarak birbirleri ile bir arada bulunmalarına sınırlamaktayım.” (Ö3,Ö17,Ö26)“Gerekli durumlarda veliler ile görüş alışverişinde bulunuyorum, velilerin bilinçlendirmek adına eğitici seminerler yapıyorum.” (Ö25,Ö5,Ö14,Ö19)“Öğrencilerin paylaşamama davranışına karşın paylaşılabilen nesneyi ortadan kaldırarak sorunu kısmen çözüyorum.” (Ö22,Ö26,Ö6,Ö8)“Öğrencilerde paylaşma duygusunun gelişmesi için birbirlerinin oyuncakları ile oynamalarını sağlıyorum.” (Ö7,Ö5,Ö23,Ö19)“Çocuklara zarar vermenin yanlışlarından bahsediyorum, eğer çocuk zarar vermeye devam ediyorsa, sevdiği etkinlikleri yaparken onu kenarda oturtup düşünmesini istiyorum.” (Ö1,Ö8,Ö20,Ö21) “Aileler ile işbirliği içerisinde istenmeyen davranışların sınıf içi ve dışında düzeltilmesi için etkinlikler yapıyorum.” (Ö9)“İstenmeyen davranış sergileyen çocukların velileri ile görüşüp, çözüm önerileri sundum, karşılıklı iletişim halinde kalarak sorunu çözdüm.” (Ö10). “İstenmeyen davranışın çözümüne ilişkin olarak öncelikle çocuğun kendisi ile konuşup uyarıyorum, çocukların empati kurmasını sağlıyorum, bir köşede oturtup düşünmesini istiyorum.” (Ö11,Ö15,Ö16).“Sınıf içerisinde istenmeyen davranışlara yönelik olarak sürekli gözlem yapıyorum ve çocuklara arkadaşlık sevgisini sürekli vurguluyorum.” (Ö12,Ö24).“Bilinen çözüm yöntemlerinden hiçbir sonuç alamıyorum çünkü aileler kendilerinde eksik gördükleri şeyleri çocuklarına maddi imkânlar sunarak kapatmaya çalışıyorlar, bu yüzden ailelere bu yönde eğitimler veriyorum, değer ahlak eğitimine özen gösteriyorum.” (Ö13)

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınıflar eğitim öğretim etkinliklerinin yapıldığı yerlerdir. Sınıfta bir öğretmen eğitim öğretim faaliyetlerinin amacına ulaşması ve verimli bir süreç geçirmek istiyorsa sınıf yönetimi ile işe başlaması gerekir. Sınıf yönetimi eğitim öğretim etkinliklerinin etkili ve verimli kılma adına en önemli öğeler arasında yer alır. Öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterli becerilere sahip olması gerekir. Mertoğlu, Doğutaş, Cemalcılar ve Baydar (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, okullarda şiddetin ortaya çıkmasında ve engellenmesinde en önemli faktörün öğretmenin tavrı olduğu saptanmıştır. Okulun fiziki

şartları, araç gereçleri, müfredat programı ne kadar iyi olursa olsun, eğer öğretmen yeteri kadar donanımlı değilse, iletişim becerilerine sahip değilse, sınıf yönetimini bilmiyorsa, öğrenciyi tanımiyorsa okullarda şiddet olaylarının önlenemediği ifade edilmiştir.

Sınıf yönetimi konusunda öğretmenleri en çok zorlayan konuların başında istenmeyen öğrenci davranışları gelmektedir. Öğretmenler sınıflarında yaşadıkları istenmeyen davranışların çözümünde oldukça fazla zaman kaybetmekte sınıftaki öğrenme süreci bundan olumsuz etkilenmektedir. Bu araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin sınıflarında yaşadıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara ilişkin çözüm yöntemleri araştırılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin genel olarak sınıflarında istenmeyen davranışlar arasında çoğunlukla öğrencilerin birbirlerine karşı şiddet davranışlarını sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kandır (2000) tarafından yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar bu sonucu desteklemektedir. Benzer şekilde Uysal, Akbaba-Altun ve Akgün (2010), Dal ve Akan (2018) tarafından yapılan araştırmalarda da okul öncesi öğretmenleri sınıflarında istenmeyen davranışlar olarak en çok öğrencilerin, sınıfın dikkatini dağıtma ve etkinliği bölme, arkadaşı ile dalga geçme, şikâyet etme, sataşma, vurma ve kavga etme, materyallere zarar verme, davranışlarını sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Özgür, Yörükoğlu ve Arabacı (2011) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise okul öncesi öğrencilerinin yarısından fazlasının okul arkadaşları tarafından şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar tarafından elde edilen sonuçlar bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir başka sonuca göre öğrencilerin şiddet davranışlarının altında yatan neden olarak öğretmenler telefon, tablet, bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarında oynanan oyunların öğrencilerin bu davranışını tetiklediğini ifade etmişlerdir. Birey bilgisayar oyunundaki şiddeti model olarak alabilmekte, gördüğünü oyunlaştırarak model aldığı kahramanın yerine geçebilmekte ve bu durum çocuğun psiko-sosyal ve fiziksel olarak zarar görmesine de neden olabilmektedir (Akçay ve Özcebe, 2012). Şiddet içerikli bilgisayar oyunu oynamanın, çocuklar ve gençlerde saldırgan davranışlara neden olduğu yapılan araştırmalar ile ortaya konmuştur (Kars, 2010; Evcin, 2010).

Sadık (2002), tarafından yapılan araştırmada kitle iletişim araçlarının birçok istenmeyen davranışa neden olabileceği ifade edilmiştir. Öğrenciler kitle iletişim araçlarında ki şiddet içerikli unsurları okula taşımakta ve birbirlerine karşı şiddet davranışına dönüştürmektedirler. Bulut (2008) tarafından yapılan araştırmada basına yansıyan şiddet olayının büyük bir kısmının okul binası içinde yaşandığı ortaya konmuştur. Okul içerisinde yaşanan şiddet, okuldaki öğrenme ortamını bozucu etkiler yapmakta, çocukların kişisel gelişimlerine zarar vermekte, çocukların bilişsel yetenekleri, psikolojik işlevleri ve bağlanma davranışlar zedelenebilmektedir (Kütük, 2008). Erjem ve Çağlayandereli (2006) tarafından yapılan bir araştırmada gençlerin yaklaşık % 72'si televizyon dizilerindeki belli karakterleri model aldıklarını ifade etmişlerdir. Model olarak alınan davranışların hepsinin de iyi davranış örnekleri olmadığı da tespitler arasındadır. Kapıkıran, İvrendi ve Adak'ın (2006) yapmış olduğu çalışmada da erkek çocukların izledikleri filmlerdeki saldırgan erkek karakterlerle özdeşim kurdukları kızların ise hem erkek hem kadın saldırgan karakterle özdeşim kurdukları ifade edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bir başka bulguya göre okul öncesi öğretmenleri sınıflarındaki yaşadıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik olarak genellikle veliler ile işbirliği yapma ve velilerin bilinçlendirilmesi yolunu tercih ettikleri söylenebilir. Anne babaların bu konudaki davranış biçimi önemlidir. Çocukların ilk rol model aldıkları anne ve babalarıdır. Anne ve babaların evde davranış biçimi çocuklar için örnek teşkil etmektedir. Bu nedenle anne ve babalar çocukları için birer model olduklarını unutmadan sağlıklı bireyler yetiştirmek için, öncelikle çocuklarının ruhsal, sosyal ve fiziksel gereksinimlerinin olduğunu bilmelidirler (Usta, 2009: 103). Zembat (2012) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin aileler ile Okul öncesi eğitimin önemi hakkında bilgi eksikliği, Aile katılım çalışmalarına katılmama gibi konularda çatışma yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler bu sorunu çözümünde aile ile iletişim ya da aileyi eğitime yolunu kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu araştırmada da öğretmenler istenmeyen davranışların çözümüne yönelik olarak çoğunlukla veliler ile işbirliği yöntemini kullandıklarını beyan etmişlerdir.

Bu araştırmada okul öncesi çocuklardaki şiddet davranışının nedeni olarak öğretmenler telefon, tablet, bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarında oynanan oyunların çocuklarda şiddet davranışını arttırdığını ifade etmişlerdir. Günümüzde kitle iletişim araçlarının küçük yaşta itibaren çocuklar üzerindeki etkisi tartışılmaya başlanmıştır. Çocukların televizyon, tablet ve bilgisayar gibi uyaranlar ile geçirdiği zaman

dilimi sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür uyarıların çocuklar üzerindeki etkisinin en aza indirilmesi noktasında başta ailelere ve öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Özellikle çocuklarda şiddet eğilimini arttıran uygulamaların, oyunların ve filmlerin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması ve ortadan kaldırılması anlamında ailelerin bilinçli davranması gerekmektedir. Ailelerin bu konudaki bilinç düzeylerinin artması olumlu etki yaratacağı ve çocuklardaki şiddet davranışını azaltmada yardımcı olacağı söylenebilir. Bu anlamda, ailelerin çocuklarının kitle iletişim araçları ile (televizyon, video, bilgisayar, video oyunu) geçirdikleri zamanı sınırlandırmaları ve çocuklarını denetlemeleri gerekmektedir.

Bu araştırma kapsamında aşağıdaki öneriler geliştirilebilir.

Okul öncesi sınıflarının sınıf yönetimini kolaylaştırması bakımından sınıf mevcutlarının azaltılması öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkmalarını daha kolay hale getirecektir. Okul öncesi öğrenci velilerinin okula ilişkin olumlu tutum geliştirilmeleri sağlanarak öğretmenler ile işbirliği yapmaları sağlanabilir. Okuldaki öğrenme faaliyeti ile evdeki faaliyetlerin birbirini desteklemesi öğrencilerdeki davranış problemlerinin önüne geçebilir. Sınıf yönetimi konusunda okul öncesi öğretmenlerin yeterliliklerinin artırılması önemli bir konudur. Bu konuda öğretmenlere destek sağlanabilir. Çocukların kitle iletişim araçlarının olumsuz etkileri konusunda bilinçlendirme etkinlikleri düzenlenebilir ve bu etkinliklere de ailelerinde katılması sağlanabilir.

Bu araştırma Erzincan il merkezindeki okul öncesi öğretmenlerini kapsamaktadır. Bu yönüyle araştırma Erzincan ili ile sınırlıdır. Farklı illerde araştırmalar yapılabilir. Araştırma okul öncesi kademesi ile sınırlandırılmıştır. Farklı yaş gruplarını da kapsayan diğer okul kademeleri ile araştırma yapılabilir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma nicel yöntemler ile yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, E. (2003). Sınıf Yönetimi İle İlgili Genel Olgular. *Sınıf Yönetimi*, (3.Baskı).Ankara: Pegem A.
- Akçay, D., ve Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 12(2), 66-71.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf yönetimi* (2.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. 5. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başar, H. (2004). *Sınıf Yönetimi* (11. Basım) Ankara: Anı Yayıncılık
- Bulut S.(2008). Okullarda görülen öğrenciden öğrenciye yönelik şiddet olaylarının bazı değişkenler açısından arşiv araştırma yöntemiyle incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8:23-38.
- Celep, C. (2002). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. (2. Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dal, M., & Akan, D. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 1116-1128
- Erdoğan, İ. (2001). *Sınıf Yönetimi –Ders, Konferans, Panel ve Seminer Etkinliklerinde Başarının Yolları-*İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ergün, M. ve Yüksel, A. (2005). Sınıfta istenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Yolları. *Yaşadıkça Eğitim*, 88, 11–16.
- Erjem, Y. ve Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1)1 ,s.28.
- Evertson, C. M., & Weinstein, C. S. (2006). Field of inquiry. In C. Evertson & C. Weinstein (Eds.), *Handbook of classroom management research, practice, and contemporary issues* (pp. 3–51). London, UK: Routledge.
- Evcin S.(2010). *Bilgisayar oyunlarının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin saldırganlık eğilimine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kandır, A. (2000). Öğretmenlerin Beş-Altı Yaş Çocuklarında Görülen Davranış Problemlerine İlişkin Bilgi ve Tutumları. *Mesleki Eğitim Dergisi*. 2(1), 42- 50.

- Kapıkıran, N.A., İvrendi, A.B., Adak, A. (2006). Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri Saptama : Durum Saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, s: 19-27.
- Kapucuoğlu Tolunay, A. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kars GB.(2010). *Şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının çocuklarda saldırganlığa etkisi* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kütük, Ö. (2008). *Liselerde okul güvenliğine yönelik bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Kwok, A. (2019). Classroom Management Actions of Beginning Urban Teachers. *Urban Education*, 54(3), 339-367.
- Mertoğlu, M., Doğutaş, C., Cemalcılar, Z. ve Baydar, N. (2008). Şiddetin okula bağlı nedenleri ve alınabilecek önlemler stratejik önlemler konulu Ohio-İstanbul karşılaştırmalı bir araştırma. *VIII. Adli Bilimler Kongresi* 15-18 Mayıs 2008- Kocaeli,
- Myers, D., Freeman, J., Simonsen, B., & Sugai, G. (2017). Classroom management with exceptional learners. *TEACHING Exceptional Children*, 49(4), 223-230.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G., ve Baysan-Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- Sadık, F. (2002). Sınıf İçindeki problem davranışların nedenleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 106- 115.
- Sieberer-Nagler, K. (2016). Effective Classroom-Management & Positive Teaching. *English Language Teaching*, 9(1), 163-172.
- Tertemiz, N. (2005). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. L. Küçükahmet (Ed.), Sınıf Yönetimi içinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Usta, A. (2009). Etnik şiddet olgusu üzerine sosyo-psikolojik bir değerlendirme, *Polis Bilimleri Dergisi*, 11 (2), 87- 106.
- Uysal, H., Altun, S. A., ve Akgün, E. (2010). Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 9(3).
- Yaman, B. (2010). Pedagojik formasyon eğitimi almamış öğretmenlerin sınıf yönetimi algıları/Aksaray ili örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C 9, Sayı 31, s. 53–72.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Seçkin yayıncılık. Ankara
- Zembat, R. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticisi, meslektaşları ve aileler bağlamında algıladıkları çatışma durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163).